

Drop sovemedicin og beroligende medicin

Ved behov for hypnotika eller anxiolytika bør der fra begyndelsen udarbejdes en behandlingsplan inkl. seponeringstidspunkt.

- Vurdér, om samtalerapi kan tilbydes i stedet for medicin. Psykologisk søvnbehandling er lige så effektiv som behandling med hypnotika. Husk, at andre medikamenter fx diuretika, antihypertensiva, steroider og visse SSRI kan bidrage til søvnløshed – overvej nødvendigheden
- Udskriv mindste pakning
- Ordinér højest hypnotika til 2 uger, anxiolytika højest til 4 uger.
- Angiv seponeringstidspunkt i FMK
- Benyt helst pn-ordinationer, da fast behandling hurtigt kan medføre toleransudvikling
- Ordinér som udgangspunkt halv dosis til ældre (>65 år)
- Ordinér generelt kun til dine egne patienter og ved personligt fremmøde – tjek FMK ved passanter
- Ordinér et præparat med så kort halveringstid som muligt, da de sjældent ophober sig i kroppen - se nedenfor
- Skriv "Vanedannende" på recepten
- Informér patienten om bivirkninger og risici ved samtidig brug af midler, der sløver sanserne fx alkohol og opioider
- Ved fortsat ordination: Journalfør dine overvejelser om indikation
- Ordinér ikke midlerne dosisdispenseret, medmindre de gives fast mod fx epilepsi eller svær kronisk, psykisk sygdom.

Hypnotika og anxiolytika

Søvnbesvær	Halveringstid (timer) ¹	Ækvieffektiv dosis (mg)	Bemærkninger
Zolpidem ² (fx Stilnoct, Zonoct)	2	10	Max. 10 mg/døgn ved kørekort ³ . Kun egnet til indsovningsbesvær pga. kort halveringstid
Zopiclon ² (fx Imclone, Imozop)	5	7,5	Max. 7,5/døgn ved kørekort ³ . Egnet til gennemsovning pga. længere halveringstid
Melatonin ² (Circadin)	3,5-4	-	Melatonins effekt er beskeden og af tvivlsom klinisk relevans. Kan dog være relevant for enkelte patientgrupper i forhold til døgnrytme OBS: er trekantsmærket
Triazolam (Halcion)	3	0,125	Max. 0,125 mg/døgn ved kørekort ³
Nitrazepam	24	5	Ikke forenelig med kørsel. Anvendes kun, hvis der ønskes dagssedering
Promethazin (Phenergan)	5-14	-	Risiko for konfusion hos ældre pga. antikolinerg effekt. Der bør udstedes kørselsforbud i 24 timer, og daglig brug er ikke foreneligt med kørsel
Angst og uro			
Oxazepam ² (fx Oxabenz, Oxapax)	10	15	Max. 30 mg/døgn ved kørekort ³
Alprazolam (fx Alprox, Tafil)	12	0,5	Ikke forenelig med kørsel
Lorazepam (fx Temesta)	12	1	Ikke forenelig med kørsel
Bromazepam (fx Bromam, Lexotan)	15	3	Ikke forenelig med kørsel
Clonazepam ⁴ (Rivotril)	40	0,5	Ikke forenelig med kørsel
Clobazam (Frisium)	40	10	Ikke forenelig med kørsel
Chlordiazepoxid (fx Klopoxid, Risolid)	72	10	Ikke forenelig med kørsel
Diazepam (fx Apozeepam, Stesolid)	72	5	Ikke forenelig med kørsel

1. Halveringstiden kan øges op til en faktor 4 med stigende alder. Halveringstider er jf. Styrelsen for Patientsikkerheds Vejledning om helbredskrav til kørekort alternativt produktresuméer
2. Den Nationale Rekommandationsliste anbefaler stoffet "med forbehold eller i særlige tilfælde". Øvrige præparater i tabellen anbefales ikke
3. Ved fast behandling vil Sundhedsstyrelsen sædvanligvis anbefale en tidsbegrænsning i

kørekortet på ét år. Hvis lægemidlet kun anvendes undtagelsesvist, vil det ikke medføre særlige restriktioner i kørekortets gyldighedsperiode. Afhængigt af præparates halveringstid og den individuelle påvirkning må kørslen ikke ske i tiden efter indtagelse. Vurder evt. kørsels pause ved opstart og dosisøgning

4. Ikke registreret indikation

Udtræpning

- Det er vigtigt, at patienten er motiveret. Benyt fx "Den motiverende samtale" fra DSAM. Forklar patienten grundigt om mulige abstinenssymptomer, rebound-effekter samt gevinster ved udtræpning. Se kurve og information på bagsiden
- Lav en skriftlig udtræpningsplan sammen med patienten. Giv patienten en kopi. Brug evt. patientfolder til at notere plan, andre aftaler samt gode råd til patienten
- Vær opmærksom på patientens alkoholforbrug og evt. andet misbrug
- Tag den nødvendige tid til udtræpningen – tilpas til den enkelte patient. Nogle patienter kan trække ud i løbet af få uger, mens det hos andre patienter vil være nødvendigt at strække udtræpningsforløbet over flere måneder
- Hvis patienten har taget medicinen i højest 6 uger, kan udtræpningen foretages hurtigere (få dage)
- De fleste patienter kan udtræppes med det præparat, de er i behandling med. For præparater med meget kort halveringstid, og hvor patienten oplever abstinenssymptomer, kan der udtræppes med et præparat med længere halveringstid – fx chlordiazepoxid (Risolid) eller diazepam (Stesolid)
- Reducér døgndosis med fx 10-20 % med 1-2 ugers interval. Sidst i forløbet evt. længere varighed mellem dosisreduktionerne. Øg aldrig dosis! Forlæng i stedet tiden frem til næste dosisreduktion - det gælder også ved udvikling af abstinenssymptomer. Tabletdeler kan fås på apoteket
- Udtrap først præparatet med kortest halveringstid, hvis patienten får flere anxiolytika/hypnotika
- Se patienten i konsultationen mindst én gang om måneden - tæt opfølgning og løbende motivation er afgørende. 0101, evt. 0120 når plan for udtræpning lægges.

Drop sovemedicin og beroligende medicin

Gode grunde til at undgå medicinen

- Efter få uger udvikles ofte tolerans, dvs. man vænner sig til effekten, som opleves som aftagende. Det er ofte abstinenssymptomer, der fastholder en i behandlingen
- Abstinenssymptomer kan være umulige at skelne fra de symptomer, som oprindeligt var årsagen til ordinationen
- Sovemedicin og beroligende medicin undertrykker den dybe restitueringende søvn
- Flere studier viser øget dødelighed og øget risiko for demens ved længerevarende behandling med sovemedicin og beroligende medicin.

Typiske bivirkninger

- Fysisk og psykisk afhængighed, tolerans, rebound-effekt
- Svimmelhed, dødsighed, følelsesmæssig afstumpethed
- Øget faldtendens med risiko for brud
- Koncentrationsbesvær, hukommelsessvigt, konfusion, pseudodemens
- Påvirker motorik, dømmekraft, indlæring, skrive-, læse- og regnefærdigheder.

Gode grunde til at trappe ud

- Mindre træthed og mere energi i dagtiden
- Bedre overblik, koncentrationsevne og hukommelse
- Det fysiske ubehag ved ophør med behandlingen minimeres ved gradvis nedtrapning og ophører hurtigt efter afsluttet udtrapning
- Forværring af angst og søvnforstyrrelse i perioder, hvilket patienten skal informeres om.

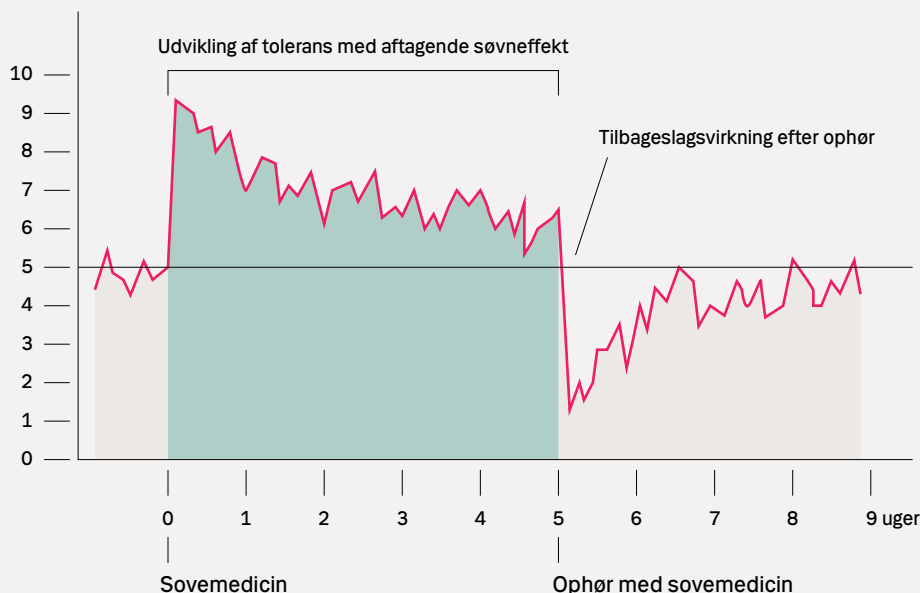
Abstinenser

- Angst, uro, irritabilitet, søvnforstyrrelser (kan mistolkes som manglende effekt af behandlingen)
- Sved, tremor, krampeanfald og delir (sjældent)
- Ses inden for 10 dage og varer ubehandlet flere uger.

Ældre er specielt følsomme for præparaternes bivirkninger

Sovemidlers effekt ved længere tids brug (uger) og rebound-fænomen ved ophør

Sovetid (antal timer pr. nat)

(Gerlach, Jes og Vestergaard, Per. Psykofarmaka - Behandling af lidelser med nervemedicin, PsykiatriFondens Forlag, 1. udgave, 3. oplag 2002.)

Find yderligere information og patientmateriale på medicinfunktionen.dk

Primære referencer: Sundhedsstyrelsens Vejledning om ordination af afhængighedsskabende lægemidler vejl. 9523 af 19. juni 2019. Styrelsen for Patientsikkerheds Vejledning om helbredskrav til kørekort vejl. nr. 9693 af 31. juli 2017 (www.retsinfo.dk), National Rekommandationsliste Angstdæmpende midler og sovemidler (www.irf.dk), Nedtrapning af benzodiazepiner – håndtering i klinisk praksis Rationel Farmakoterapi nr. 12, december 2015, Benzodiazepiner: Hvordan reduceres forbruget? Rationel Farmakoterapi nr. 1, januar 2007, Seponeringslisten (www.irf.dk), www.produktresume.dk, Jennum et al. Søvn og Sundhed, København: Vidensråd for Forebyggelse, 2015 (www.vidensraad.dk).